

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Допущено до захисту
Завідувач кафедри:

Козак Ю. Г. _____

«_____» _____ 2017 р.

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності «Міжнародна економіка»

за темою:
«Особливості розвитку єврорегіону Нижній Дунай»

Виконавець
студентка 4 курсу 3 групи факультету
міжнародної економіки

Морозова Олександра Григорівна
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник
к. е. н., доцент кафедри
(науковий ступінь, вчене звання)

Єрмакова О.А.
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2017

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
Розділ 1: Концептуальні засади діяльності єврорегіону «Нижній Дунай».....	5
1.1. Поняття та економічна сутність транскордонного співробітництва.....	5
1.2. Єврорегіон, як основний об'єкт ТКС.....	12
1.3. Методи визначення стану (оцінки) діяльності єврорегіону.....	20
Висновок до розділу 1.....	27
Розділ 2: Аналіз ефективності функціонування єврорегіону «Нижній Дунай».....	28
2.1. Єврорегіон «Нижній Дунай», як форма транскордонного співробітництва Одеського регіону.....	28
2.2. Фактори, що впливають на стан єврорегіону «Нижній Дунай».....	35
2.3. Визначення ефективності діяльності єврорегіону «Нижній Дунай».....	44
Висновок до розділу 2.....	54
Розділ 3: Покращення економічної взаємодії між країнами-учасницями єврорегіону «Нижній Дунай».....	56
3.1. Стратегування транскордонного співробітництва в рамках єврорегіону «Нижній Дунай».....	56
3.2 Розробка інституційного середовища для розвитку співробітництва в рамках єврорегіона в економічній сфері.....	79
3.3. Розвиток людського капіталу в єврорегіоні «Нижній Дунай».....	87
Висновок до розділу 3.....	93
ВИСНОВКИ.....	94
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	97

ВСТУП

Актуальність теми. Транскордонне співробітництво (ТКС) являє собою спільні дії місцевих органів влади та територіальними громадами прикордонних регіонів, спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин у межах компетенції, визначеної законодавством. Транскордонне співробітництво сприяє рухові робочої сили, обміну технологіями, створенню прикордонної інфраструктури та розвитку торговельних відносин між суміжними державами.

Транскордонне співробітництво позитивно впливає на інтеграцію економік прикордонних територій і, як наслідок, економік сусідніх країн в цілому. Транскордонне співробітництво сприяє збалансованому та гармонізованому розвитку економік прикордонних регіонів, підвищує рівень зайнятості та дає можливість ефективній реалізації певних проектів.

Останнім часом області України приймають активну участь у створенні єврорегіонів та здійсненні транскордонного співробітництва із регіонами Російської Федерації, Республіки Білорусь, Республіки Молдова та Європейського Союзу. З огляду на сучасне підвищення ролі транскордонних утворень в Європі та, зокрема, в Україні актуальним завданням є пошук шляхів підвищення ефективності та пошук нових форм здійснення транскордонного співробітництва.

Що стосується Одеської області, то вона була одна із піонерів здійснення транскордонного співробітництва, але сьогодні така взаємодія із регіональною владою суміжних прикордонних територій сусідніх країн – Румунії та Республіки Молдова – досі залишається заходами, що здійснюються у політичній площині на рівні культурних міжетнічних фестивалів та взаємних конференцій та нарад – діяльності, що ніяк не впливає на розвиток прикордонної інфраструктури та економік прикордонних регіонів. Такого роду співробітництво в Україні здійснюється переважно у формі єврорегіонів, що сприймаються лише як інструменти європейської інтеграції країни, а не як інструменти розвитку периферійних територій за рахунок використання вигідного геоекономічного та геополітичного розташування областей. Саме тому сьогодні актуально знайти

засіб переходу у такому співробітництві на якісно новий рівень, що включатиме, перш за все, економічне співробітництво у торговельній та фінансовій сферах.

Мета полягає у визначенні стану взаємодії між країнами-учасницями єврорегіону «Нижній Дунай», за допомогою аналізу, та пошук шляхів підвищення ефективності транскордонного співробітництва області із суміжними прикордонними регіонами Румунії та Республіки Молдова в економічній сфері.

Завдання курсової роботи:

- Визначити сутність ТКС;
- З'ясувати методи оцінювання ефективності діяльності єврорегіонів, як основної організаційної форми ТКС;
- Проаналізувати розвиток та функціонування єврорегіону «Нижній Дунай»;
- На основі аналізу визначити проблеми функціонування єврорегіону «Нижній Дунай»;
- Запропонувати шляхи підвищення ефективності діяльності єврорегіону «Нижній Дунай» в економічній сфері

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження виступає Одеська область та її діяльність у сфері транскордонного співробітництва із сусідніми територіями Румунії та Республіки Молдова.

Предмет дослідження. Предметом дослідження є транскордонні економічні відносини між Одеським регіоном та регіонами Румунії та Республіки Молдова.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження складають наукові положення сучасної економічної теорії, праці вітчизняних та закордонних вчених з питань транскордонного співробітництва.

Результати проведених досліджень та напрацьовані варіанти вирішення актуальних проблем розвитку транскордонного співробітництва та підвищення ефективності його здійснення можуть бути використані обласними державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування при реалізації державної політики у сфері транскордонного співробітництва.

Висновок до третього розділу

Таким чином, єврорегіон «Нижній Дунай» не повністю виконує цілі та завдання, які були покладені в основу його створення. Більше того, взаємна діяльність між країнами єврорегіону відбувається переважно в культурній сфері, чого зовсім не достатньо для розвитку та економічного підйому єврорегіону.

Кожна країна, що входить до складу «Нижнього Дунаю» має свій стратегічний план розвитку, це і дає поштовх для створення спільного стратегічного проекту. Адже в ньому будуть представлені достатня кількість проектів, що буде охоплювати всі сфери економічного життя, такі як інвестиції, АПК, людські ресурси, транспорт, туризм, тобто все те найголовніше, що необхідно для розвитку економіки в єврорегіоні, а також для досягнення цілей єврорегіону «Нижній Дунай».

У цьому розділі представлені можливі проекти для реалізації. Але як ми бачимо із вище сказанного, все взаємопов'язане: для підвищення зайнятості необхідно створювати нові робочі місця, щоб створити робочі місця, і щоб вони проіснували багато часу необхідно використовувати інновації, які ми можемо придбати від іноземних вкладень. Отже, єврорегіон повинен реалізовувати проекти, які стосуються кожного сектору економіки, адже це прямий, взаємопов'язаний ланцюг, якщо щось не узяти до уваги – то це не призведе до повноцінного, бажаного результату, а отже цілі не будуть виконані.

ВИСНОВКИ

Отже, транскордонне співробітництво (ТКС) - це специфічна сфера зовнішньоекономічної, політичної, екологічної, культурно-освітньої та інших видів міжнародної діяльності. ТКС включає щонайменше дві різні країни, що мають спільний кордон, та сприяє їх соціальній рівності і суспільному діалогу. ТКС розв'язує спільні економічні, соціальні, науково-технічні, екологічні, культурні та інші проблеми, і призводить до соціально-економічного розвитку.

Головною формою реалізації транскордонного співробітництва та вищою формою розвитку транскордонних регіонів в Європі є створення та розвиток єврорегіонів. Єврорегіон має свої відмінні географічні, політичні, адміністративні, функціональні особливості. На території України діють такі єврорегіони: Карпатський єврорегіон, Буг, Нижній Дунай, Верхній Прут, Дніпро, Ярославна, Слобожанщина, Чорне море. І хоч були успішно реалізовані проекти, існує ряд чинник, через яких єврорегіони розвиваються повільними темпами.

Існує велика кількість методів оцінки діяльності ТКС, які представлені різними економістами. Після визначення основних принципів, на яких будується оцінка, сформульовано п'ять етапів, які необхідно пройти, щоб дати ефективну оцінку.

Завдяки своєму географічному положенню, Одеська область має гарні можливості для успішного використання інструменту транскордонного співробітництва як засобу економічного та соціального розвитку.

Метою транскордонного співробітництва для Одеської області є усунення негативних наслідків периферійного, прикордонного її розміщення по відношенню головних економічних центрів України та водночас використання можливостей, що відкриваються у зв'язку із близькістю Європейського Союзу.

Транскордонне співробітництво Одеської області здійснюється здебільшого із прикордонними регіонами Румунії та Республіки Молдова в рамках єврорегіону «Нижній Дунай», створеного 14 серпня 1998 року. До складу цього утворення до складу єврорегіону «Нижній Дунай» входять Одеська область України, повіти Галац, Тульча, Бреїла Румунії та райони Кагул та Кантемір Республіки Молдови.

Метою функціонування єврорегіону є гармонійний і збалансований розвиток регіонів-учасників, вирішення ряду питань в екологічній сфері, культурне та соціально-економічне співробітництво.

Серед факторів, що сприяють розвиткові транскордонного співробітництва Одеської області із суміжними регіонами Молдови та Румунії, слід виділити геоекономічне та геополітичне положення області, а також значний досвід місцевої регіональної влади у питаннях здійснення міжрегіонального співробітництва. Серед негативних чинників розвитку ТКС – незначний ступінь зв'язку економіки Одеської області із суміжними країнами в зовнішньоекономічній сфері, а також ряд проблем розвитку єврорегіонального співробітництва, як то: відсутність у місцевої влади відповідних повноважень, інерція місцевих владних структур у питаннях ТКС, низький рівень залучення у таке співробітництво представників бізнесу та суспільного сектору, невідповідність законодавства Одеської області та суміжних країн та різні організаційні проблеми.

Аналіз зв'язку показників, що опосередковано характеризують ступінь розвитку транскордонного співробітництва, із даними щодо рівня розвитку економіки області, показав певну залежність в обох випадках: коли ТКС виступає в ролі фактору економічного зростання в регіоні та коли економічний стан області впливає на розвиток транскордонного співробітництва із суміжними регіонами.

Що стосується ефективності здійснення транскордонного співробітництва Одеською областю, то слід зробити наступні висновки. Були проаналізовані чотири групи показників. Результат аналізу першої групи – загальних статистичних даних – дає уявлення про загальну специфіку єврорегіону «Нижній Дунай». Основними галузями економіки єврорегіону є сільське господарство, рибальство, легка, харчова, хімічна промисловість, будівництво, металургія та транспорт. Співробітництво в цих сферах із суміжними територіями Молдови та Румунії повинно стати рушійним фактором розвитку ТКС області. Аналіз другої групи даних – показників соціально-економічного та екологічного розвитку – демонструє певні, хоч і незначні результати транскордонної взаємодії. Третя

група даних – обсяги залученої фінансової підтримки та реалізованих проектів та програм – призводить до висновку про незначні фінансові вливання з боку міжнародних організацій в економіку єврорегіону та про переважання екологічної складової в ТКС в рамках єврорегіону. І, нарешті, остання група показників характеризує незадовільний стан розвитку прикордонної інфраструктури, що негативно впливає на розвиток транскордонних відносин, першим чином, в соціально-економічній сфері.

Аналіз даних щодо стану транскордонного співробітництва Одеської області демонструє наявність великої кількості стримуючих чинників та проблем розвитку такого співробітництва, що значно знижує ефективність здійснення ТКС. Єврорегіон «Нижній Дунай» не повністю виконує цілі та завдання, які були покладені в основу його створення. Більше того, взаємна діяльність між країнами єврорегіону відбувається переважно в культурній сфері, чого зовсім не достатньо для розвитку та економічного підйому єврорегіону.

Кожна країна, що входить до складу «Нижнього Дунаю» має свій стратегічний план розвитку, це і дає пошук для створення спільного стратегічного проекту. Адже в ньому будуть представлена достатня кількість проектів, що буде охоплювати всі сфери економічного життя, такі як інвестиції, АПК, людські ресурси, транспорт, туризм, тобто все те найголовніше, що необхідно для розвитку економіки в єврорегіоні, а також для досягнення цілей єврорегіону «Нижній Дунай».

У третьому розділі представлені можливі проекти для реалізації. Але як ми бачимо із вище сказаного, все взаємопов'язане: для підвищення зайнятості необхідно створювати нові робочі місця, щоб створити робочі місця, і щоб вони проіснували багато часу необхідно використовувати інновації, які ми можемо придбати від іноземних вкладень. Отже, єврорегіон повинен реалізовувати проекти, які стосуються кожного сектору економіки, адже це прямий, взаємопов'язаний ланцюг, якщо щось не узяти до уваги – то це не призведе до повноцінного, бажаного результату, а отже цілі не будуть виконані.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1.Скорик М.Л., Харічков С.К., Андерсон Н.В. Єврорегіони на кордонах України: монографія – Одеса: ІПРЕЕД НАН України, 2010.-209 с.
- 2.Артёмов І.В. Транскордонне співробітництво в євроінтеграційній стратегії України: монографія – Ужгород: «Ліра», 2009.-257 с.
- 3.Мікула Н.А., Толкованов В.В. Транскордонне співробітництво: посібник – Київ: «Крамар», 2011.-259 с.
- 4.Верховна Рада України Про транскордонне співробітництво; Закон від 24.06.2004 р №1861-IV
- 5.Мельник Ю.В., Різникова Я.А., Филипенко А.О. Щодо удосконалення транскордонного співробітництва у рамках Єврорегіону «Нижній Дунай»: аналітичка записка
- 6.Реутов В.Є. Транскордонне співробітництво регіонів України: теоретико-практичні аспекти розвитку: стаття - 2011р.
- 7.Ільченко Н.М. Транскордонне співробітництво в Україні: перспективи розвитку єврорегіонів: стаття - 2012 р.
- 8.Шамраєва В.М., Андрєєв С.С. Роль та місце транскордонного співробітництва в системі політики регіонального розвитку в умовах євроінтеграційних процесів України: стаття
- 9.Гвазава Н.Г. Єврорегіони:досвід та перспективи: стаття – 2009 р.
- 10.Козак Ю.Г., Спорєка Т. Основи зовнішньоекономічної діяльності: навчальний посібник, видання 5-те, перероблене та доповнене - Київ-Катовіце: «Центр учбової літератури» - 2016 р.-290 с.
- 11.Терещенко Т. В. Методичні підходи до оцінки результатів транскордонного співробітництва прикордонних регіонів України: Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. № 6. – 2006 р.
12. Школа І.М., Короб Б.М. Методичні підходи до оцінки транскордонного співробітництва: Збірник наукових праць. Економічні науки. №6 – 2010 р.
- 13.Корольчук Л. В. Активізація транскордонного співробітництва регіонів: Луцьк, 2008. – 203 с.

14. Митко А.М., Юськів Б.М., Карпчук Н.П. Інформаційне забезпечення транскордонного співробітництва України: кол. моногр. – Луцьк: Вежа-Друк, 2013р. – 268 с.
15. Пассаж. Одесский городской портал. Режим доступу: http://www.odessapassage.com/passage/magazine_details.aspx?lang=rus&id=3476
16. Офіційний веб-сайт Головного управління зовнішньоекономічної діяльності та європейської інтеграції Одеської ОДА. Режим доступу: <http://ved.odessa.gov.ua>
17. Общественно-политический журнал «Европа-центр». Режим доступу: http://europa-centre.com/30_11/787-evroregion-nizhnij-dunaj-kak-forma-transgranichnogo-sotrudnichestva.html
18. Єврорегіон "Нижній Дунай" [Електронний ресурс] // Агенство Транскордонного співробітництва "Єврорегіон "Нижній Дунай" – Режим доступу до ресурсу: <http://euroregionagency.od.ua/about>.
19. 28. Перстньова Н. Транскордонне співробітництво, або український досвід єврорегіонів [[інтернет-ресурс]] // Дзеркало тижня №28, 2000. Режим доступу: http://dt.ua/POLITICS/transprikordonne_spivrobotnitstvo,_abo_ukrayinskiy_dosvid_evroregioniv-21313.html
20. Шапка І. В. Єврорегіон «Нижній Дунай» як форма транскордонного співробітництва України [Електронний ресурс] / І. В. Шапка // Буковинська державна фінансова академія, Чернівці
21. Офіційний веб-портал Одеської обласної державної адміністрації. Режим доступу: <http://oda.odessa.gov.ua/>
22. "Consiliul Județului Galați" County administration webpage in Romanian. Режим доступу: <http://www.cjgalati.ro/intro/>
23. Primaria Municipiului Tulcea. Режим доступу: <http://www.primaria-tulcea.ro/>
24. Ethno-demographic Structure of Romania - The Ethnocultural Diversity Resource Center. Retrieved January 2, 2011.
25. Офіційний сайт адміністрації району Кагул. Режим доступу: <http://consiliulraional.cahul.md/>

26. Raionul Cantemir». Ministerul administrației publice locale Режим доступу: <http://www.mapl.gov.md/regionview.php?ro&midc=60&idc=49#top>
27. Тимечко І. Р. Організаційно-правове забезпечення співробітництва територіальних громад України в транскордонному просторі / І. Р. Тимечко. // ISSN 1562-0905 Регіональна економіка. – 2016. – С. 5.
28. Стратегічний план підвищення конкурентноспроможності та економічного розвитку Придунайського економічного субрегіону на 2012-2022 рр. [Електронний ресурс]. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: http://dair.odessa.gov.ua/files/ved/strateg_plan.pdf.
29. Стратегічний план підвищення конкурентноспроможності та економічного розвитку Одеського субрегіону. – 2010. – С. 67.
30. Брусова А. С. Формирование бренда региона как основы обеспечения сбалансированного социально-экономического развития субъектов Российской Федерации (На примере Ивановской области) / А. С. Брусова. // Экономика и управление. – 2010. – №14. – С. 9.
31. Пастернак О. І. Ключові тенденції розвитку маркетингу територій: міжнародний досвід та уроки для України / О. І. Пастернак. // ISSN 1562-0905 Регіональна економіка. – 2014. – №4. – С. 8.
32. Морозова О. Г. ВЛИЯНИЕ ТРАНСГРАНИЧНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА НА РАЗВИТИЕ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА / О. Г. Морозова. – 2017. – С. 4.
33. Шилепницький П. І. Державно-приватне партнерство у транскордонному співробітництві / П. І. Шилепницький. // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – №11. – С. 6.
34. Головне управління статистики в Одеській області [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.od.ukrstat.gov.ua/>.
35. Национальное бюро статистики Республики Молдова [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.statistica.md/index.php?l=ru>.
36. Румыния - Employment as a share of population aged 15 years and above [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://knoema.ru/atlas/>